

УДК 2(4)-283.12

DOI <https://doi.org/https://doi.org/10.31392/cult.alm.2026.1.7>

Синчак Богдан Анатолійович,
*доктор філософії з журналістики, доцент,
 завідувач кафедри журналістики
 ПВНЗ «Український гуманітарний інститут»
 orcid.org/0000-0002-8186-5692
 b.synchak@gmail.com*

СПЕЦИФІКА ВПЛИВУ ЗАБОРОНИ РПЦ В УКРАЇНІ НА УПЦ (МП)

Проблематика впливу заборони Російської Православної Церкви (РПЦ) в Україні актуалізується насамперед у контексті реалізації Закону України «Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій» від 20.08.2024 № 3894-IX. У ході дослідження окрема увага приділяється предметному розгляду означеного Закону. Зокрема, акцентується на його законодавчих складових розділу I, де характеризуються особливості діяльності іноземних релігійних організацій в Україні. Заявлена проблематика розглядається для визначення законодавчих обґрунтувань заборони РПЦ в умовах війни. У статті подано перші затверджені Державною службою України з етнополітики та свободи совісті (ДЕСС) релігійні організації в Україні, що визнані афілійованими з РПЦ. Зокрема, ідеться про «Київську митрополію Української Православної Церкви» та «Корецький Свято-Троїцький жіночий ставропігійний монастир Московського патріархату». Також наводяться результати експертизи ДЕСС щодо діяльності «Єпархіального управління Одеської єпархії Руської православної церкви закордоном», у ході перевірки функціонування якого не виявлено ознак афілійованості з РПЦ. З моменту впровадження Закону України № 3894-IX відкритим залишається проблематика юридичних обґрунтувань і реалізації правового механізму перевірки діяльності релігійних організацій на предмет порушення законодавства України, подальших судових рішень на основі результатів експертиз. Для предметності в статті наведено розгляд перших результатів перевірок ДЕСС щодо афілійованості релігійних організацій в Україні з РПЦ. На означених прикладах можна предметно охарактеризувати специфіку впливу заборони РПЦ в Україні на УПЦ (МП).

Ключові слова: заборона РПЦ в Україні, припинення діяльності УПЦ (МП), інформаційна діяльність УПЦ (МП), інформаційна війна в релігійній площині, православ'я в умовах війни.

Synchak Bohdan,
*PhD in Journalism, Associate Professor,
 Head of the Department of Journalism
 Ukrainian Institute of Arts and Sciences
 orcid.org/0000-0002-8186-5692
 b.synchak@ugi.edu.ua*

INFORMATION AND COMMUNICATION ACTIVITIES OF THE OCU AND THE UOC (MP) IN THE CONTEXT OF FULL-SCALE WAR: A COMPARATIVE ANALYSIS

The issue of the impact of the ban on the Russian Orthodox Church (ROC) in Ukraine is relevant primarily in the context of the implementation of the Law of Ukraine 3894-IX “On the Protection of the Constitutional Order in the Sphere of Activities of Religious Organizations” dated 08/20/2024. During the study, special attention is paid to the substantive consideration of the specified law. In particular, the emphasis is placed on its legislative components of Section I, which characterizes the features of the activities of foreign religious organizations in Ukraine. The stated issue is considered to determine the legislative justifications for the ban on the ROC in wartime. The article presents the first approvals by the State Service of Ukraine for Ethnopolitics and Freedom of Conscience (DESS) of religious

© Синчак Б. А., 2026

Стаття поширюється на умовах
 ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

organizations in Ukraine that are recognized as affiliated with the ROC. In particular, this concerns the “Kyiv Metropolis of the Ukrainian Orthodox Church” and the “Koretsky Holy Trinity Women’s Stavropegial Monastery of the Moscow Patriarchate”. The results of the DESS examination of the activities of the “Eparchy of the Odessa Eparchy of the Russian Orthodox Church Abroad” are also presented, during the inspection of the functioning of which no signs of affiliation with the ROC were found. Since the introduction of the Law of Ukraine 3894-IX, the issue of legal justifications and implementation of the legal mechanism for checking the activities of religious organizations for violations of the legislation of Ukraine has remained open. And subsequent court decisions based on the results of the examinations. For objectivity, the article provides a review of the first results of the DESS inspections of the affiliation of religious organizations in Ukraine with the ROC. The above examples can be used to objectively characterize the specifics of the impact of the ban on the ROC in Ukraine on the UOC (MP).

Key words: ban on the ROC in Ukraine, termination of the activities of the UOC (MP), information activities of the UOC (MP), information warfare in the religious sphere, Orthodoxy in wartime.

Постановка проблеми зосереджується в площині особливостей реалізації правового механізму законодавчої заборони РПЦ в Україні, ініціювання подання до суду слідчих матеріалів про припинення діяльності УПЦ (МП). Останнє може відбуватися за умови, що відповідною комісією будуть установлені протиріччя в діяльності означеної організації положенням Закону України № 3894-IX, зокрема йдеться про встановлення фактів, що вказують на наявність в релігійній організації (далі – РО) керівного центру в РФ, використання РО для пропаганди ідеології держави-агресора тощо, що резюмовано подається у Законі як шкода національній або громадській безпеці.

Саме тому метою дослідження є визначення особливостей законодавчих складових означеного документа в контексті обґрунтувань заборони РПЦ, а також розгляд результатів перших перевірок ДЕСС трьох релігійних організацій, які функціонують в Україні, щодо їхньої афіліюваності з РПЦ.

Українські науковці звертають увагу на різні аспекти заборони РПЦ в Україні в контексті Закону № 3894-IX. Наприклад, О. Золотарьова розглядає означену проблематику в контексті розгляду підстав припинення діяльності УПЦ (МП) (Золотарьова, 2022). Натомість І. Мельничук зважає на «ймовірні наслідки для православних церков в Україні» в результаті запровадження безпосередньо «Закону про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій» (Мельничук, 2024). О. Хмільовська окреслює контекст національної безпеки (Хмільовська, 2024), а М. Янауер і Я. Корицький загалом характеризують релігійний фактор у системі національної безпеки (Янауер, 2024). Наведені праці свідчать про актуальність проблематики заборони РПЦ та можливостей припинення діяльності УПЦ

(МП). Проте згадані автори не розглядають приклади впровадження в дію Закону № 3894-IX.

Проблематика свободи релігії та віросповідання набула значної актуальності в Україні на фоні російського військового вторгнення 2022 р., коли особливо гостро постало питання про використання РФ релігійного інформаційного простору для внутрішньої дестабілізації українського суспільства. У попередніх авторських дослідженнях окрема увага приділяється основним аспектам цього питання. Зокрема, звинуваченням ООН на адресу України щодо обмеження релігійної свободи. У цьому випадку правовим обґрунтуванням дій української влади щодо РПЦ та пов’язаних із нею релігійних організацій постає право на захист національних інтересів, гарантоване статтею 17 Європейської конвенції з прав людини, у котрій передбачається «можливість заборони зловживання правами», у цьому контексті – правом релігійної свободи (Синчак, 2025). У цьому контексті потенційно можливе припинення діяльності УПЦ (МП) в Україні можна розглядати у двох аспектах: як обмеження релігійної свободи чи як боротьбу з російським позарелігійним впливом. У межах іншого авторського дослідження констатовано, що пропагандистська діяльність будь-якої релігійної організації, якщо її в судовому порядку визнано такою, що порушує закон чи зловживає правом релігійної свободи, є несумісною з її правовим статусом на території будь-якої держави (Synchak, 2024). Саме тому юридичні обґрунтування та реалізація правового механізму перевірки РО на порушення законодавства України є логічним продовженням означеної дослідницької траєкторії. Її перші приклади розглядаються в межах дослідження.

У тексті Закону № 3894-IX йдеться про те, що заборона РПЦ зумовлюється її фактичною підтримкою російської військової агресії проти

України, що становить загрозу українській національній безпеці. При цьому особливий інтерес науковців, правознавців та інших дослідників привертають питання дотримання конституційних гарантій свободи та сповідання релігії. Важливо, щоб при законодавчому позиціонуванні РПЦ як співучасника російських воєнних злочинів проти України конструктивно вибудовувалася правова взаємодія з «афілійованими до неї релігійними організаціями», про які йдеться в документі Закону. В українському релігійному просторі це може безпосередньо стосуватися Української Православної Церкви (московського патріархату) (далі – УПЦ (МП), щодо якої в січні 2023 р. в матеріалах релігієзнавчої експертизи Держслужби з питань свободи совісті констатовано, що вона «є структурним підрозділом Російської православної церкви» (Верховна Рада України (1), 2023). Саме тому в ході дослідження окрема увага звертається на основні законодавчі складові Закону України № 3894-ІХ у контексті обґрунтувань заборони РПЦ, зокрема розділу І «Особливості діяльності іноземних релігійних організацій в Україні».

Моніторинг процесу переходу від ухвалення Закону до його реалізації зможе продемонструвати, наскільки правовий механізм щодо означеної проблематики є дієвим на практиці, а також те, як це безпосередньо може позначитися на функціонуванні УПЦ (МП) в Україні.

Для розуміння особливостей реалізації державної політики щодо РПЦ та афілійованих із нею релігійних організацій необхідно предметно розглянути Закон України № 3894-ІХ. Розміщені в його розділі ІІ прикінцеві положення здебільшого стосуються правових деталей процесу, саме тому в межах дослідження окрема увага звертається саме на розділ І. На перший погляд його статті стосуються лише особливостей діяльності іноземних релігійних організацій в Україні, але вже в статтях 4 та 5 згадується й про інші РО, котрі, діючи під впливом РПЦ, можуть використовуватися на шкоду національній і громадській безпеці. Для характеристики означеної проблематики варто розглянути конкретні тези Закону та їх резюмований контекст (див. таблицю 1).

Таблиця 1

**Основні законодавчі складові розділу І Закону України № 3894-ІХ
у контексті обґрунтувань заборони РПЦ**

№ з/п	Теза	Резюмований контекст
1	«Зважаючи на збройну агресію Російської Федерації проти України, підтримку цієї агресії Російською православною церквою... [дії якої] створюють загрозу національній та громадській безпеці, правам і свободам громадян України» (Верховна Рада України, 2024).	Підтримка агресії РПЦ, загроза національній безпеці
2	«Жодне з положень цього Закону не може тлумачитися як обмеження свободи сповідання релігії або переконань, права на дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів» (Верховна Рада України, 2024).	Гарантії свободи сповідання релігії
3	«Іноземні релігійні організації можуть здійснювати діяльність в Україні, за умови що їхня діяльність не шкодить національній або громадській безпеці» (Верховна Рада України, 2024).	Національна безпека
4	«РПЦ є ідеологічним продовженням режиму держави-агресора, співучасницею воєнних злочинів та злочинів проти людяності, що вчиняються від імені Російської Федерації та ідеології «русского міра», діяльність в Україні Російської православної церкви заборонена» (Верховна Рада України, 2024).	РПЦ – співучасник воєнних злочинів
5	«Діяльність релігійних організацій, афілійованих з іноземною релігійною організацією, діяльність якої в Україні заборонена... не допускається і такі релігійні організації припиняються у встановленому законом порядку» (Верховна Рада України, 2024).	Діяльність афілійованих релігійних організацій з РПЦ припиняється
6	«Релігійна організація, яка діє в Україні, не може мати керівний центр (управління) за межами України в державі, яка визнана такою, що здійснила або здійснює збройну агресію проти України... бути іншим чином афілійованою з такою релігійною організацією» (Верховна Рада України, 2024).	Керівний центр РО не може бути на території країни-агресора
7	«Використання релігійних організацій для пропаганди ідеології «русского міра», у тому числі популяризації такої ідеології у будь-який спосіб та/або будь-якими засобами, що суперечить інтересам національної та громадської безпеки» (Верховна Рада України, 2024).	Використання РО для пропаганди війни загрожує національній безпеці України
8	«Розгляд питання щодо підтвердження фактів використання релігійної організації для пропаганди ідеології «русского міра» здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері релігії» (Верховна Рада України, 2024).	Для припинення діяльності РО потрібна ідентифікація фактів її використання проти України

Виділені в таблиці 1 вісім ключових тез Закону супроводжуються відповідними контекстними маркерами, які характеризують основну специфіку цих положень. Означена проблематика має ще деякі особливості. З одного боку, зважаючи на всі обмеження, сфера діяльності Закону не повинна суперечити основоположному конституційному праву на свободу світогляду й віросповідання. З іншого боку, у статті 35 Конституції України йдеться, що «здійснення цього права може бути обмежене законом лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей» (Верховна Рада України, 2020). Отже, прослідковується кореляція загальних принципів. На їх основі наприкінці 2025 р. ДЕСС оприлюднила перші результати перевірок трьох релігійних організацій, які функціонують в Україні, щодо їхньої афілійованості з РПЦ (див. таблицю 2).

Проблематика впливу заборони РПЦ в Україні на діяльність УПЦ (МП) має власну специфіку, з огляду на те що в ході «правових процедур необхідно доводити її зв'язок з РФ у суді для кожної релігійної громади» (Радіо Свобода, 2023). Саме тому ДЕСС, як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері релігії, за необхідності повинна проводити перевірки щодо конкретних парафій УПЦ (МП). У таблиці 2 представлено перші результати відповідних експертиз. Тут бачимо як визнані афілійованими з РПЦ РО, так й організацію, щодо якої не виявлено таких ознак. Проте через певний час після подання ДЕСС відповідних матеріалів на судовий розгляд врешті стало відомо, що наразі «Верховний Суд не задовольнив апеляційну скаргу Державної служби України з етнополітики та свободи совісті, в якій вона вимагала накладати арешт на

майно та рахунки Київської митрополії Української православної церкви (московського патріархату) (КМ УПЦ (МП)» (hromadske.ua, 2025). Цікавим є той факт, що від моменту оприлюднення цієї інформації адвокатом Київської митрополії УПЦ (МП) коментарів від ДЕСС чи інших державних структур досі не надавалося. Імовірно, означені процеси потребують додаткового доопрацювання в контексті відповідності правових механізмів нормам українського та міжнародного законодавства.

Отже, закон № 3894-IX безпосередньо вплинув на потенційні ризики припинення діяльності в Україні парафій УПЦ (МП), адже, наприклад, ДЕСС «виявила, що КМ УПЦ є афілійованою з РПЦ за чотирма ознаками» (ДЕСС (3), 2025). Специфіка цього процесу полягає, зокрема, у необхідності проведення ДЕСС відповідних перевірок щодо кожної зареєстрованої парафії УПЦ (МП), а це потенційно багаторічний процес. Наявний досвід подання до суду матеріалів щодо перших РО, визнаних афілійованими з РПЦ, нині може свідчити про необхідність перегляду подальшого вдосконалення правових механізмів формування відповідних справ. Означена ситуація потребує правознавчої оцінки рішення суду після його публікації у відкритий доступ. Згідно з положеннями Закону № 3894-IX, основною проблематикою в цьому контексті є оборона інтересів національної безпеки та громадського порядку з метою недопущення використання релігійних організацій для поширення російської ідеології. Імовірно, за умови впровадження відповідних реформ усередині УПЦ (МП) в подальшому комісія ДЕСС може дійти висновків щодо відсутності ознак афілійованості в низці перевірених парафій. Той факт, що серед результатів перевірок ДЕСС є й позитивний приклад невиявлення ознак афілійованості з РПЦ,

Таблиця 2

Перші результати перевірок ДЕСС щодо афілійованості релігійних організацій в Україні з РПЦ

№ з/п	Назва організації/додаткові відомості
Перші затвердженні ДЕСС релігійні організації в Україні, визнані афілійованими з РПЦ (ДЕСС (1), 2025)	
1	«Київська митрополія Української Православної Церкви (Код ЄДРПОУ: 21510633), дата та номер рішення: 08.07.2025, № Н-101/11».
2	«Корецький Свято-Троїцький жіночий ставропігійний монастир Московського патріархату (Код ЄДРПОУ: 13993497), дата та номер рішення: 21.10.2025, № Н-163/11».
Релігійні організації, у результаті перевірки діяльності яких не виявлено ознак афілійованості з РПЦ (ДЕСС (2), 2025)	
3	«Спархіяльне управління Одеської єпархії Руської православної церкви закордоном (Код ЄДРПОУ: 25126096), дата та номер рішення: 11.11.2025 року № Н-179/11».

свідчить про те, що в інших парафій, діяльність яких буде перевірятися, може бути не виявлено таких ознак. Зважаючи на те що з моменту ухвалення Закону № 3894-IX до першого рішення експертизи ДЕСС минув майже рік, в РО була й залишається реальна можливість для самоаналізу та за потреби завчасного усунення тих видів діяльності чи зв'язків, які можуть бути ідентифіковані ознаками афілійованості. Отже, спільна робота щодо вдосконалення законодавчого правового механізму, приведення його у відповідність до міжнародного законодавства,

а також моніторинг, виявлення та виправлення невідповідностей щодо Закону № 3894-IX з боку РО – це найкращий шлях для подальшого вирішення означеної проблематики. Окрім цього, доцільним було б оприлюднення ДЕСС переліку всіх РО в Україні, щодо яких плануються проводитися релігієзнавчі експертизи в подальшій перспективі. Це рішення могло б стати ще одним ключем для вирішення ситуації, принаймні для тих РО, які не приховують своїх зв'язків з РПЦ, прагнуть у подальшому продовжувати свою діяльність в Україні на законних засадах.

Список використаних джерел:

- Верховний Суд відмовив ДЕСС в арешті майна та рахунків Київської митрополії УПЦ МП – адвокат. *hromadske.ua*, 2025. URL: <https://hromadske.ua/suspilstvo/256474-verkhovnyu-sud-vidmovyv-dess-v-areshti-mayna-ta-rakhunkiv-kyuivskoyi-mytropoliyi-upts-mp-advokat> (дата звернення: 15.12.2025).
- Висновок релігієзнавчої експертизи Статуту про управління Української Православної Церкви на наявність церковно-канонічного зв'язку з Московським патріархатом. *Верховна Рада України*. 2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v8_11699-23#Text (дата звернення: 15.12.2025).
- ДЕСС затвердила Перелік релігійних організацій в Україні, афілійованих з іноземною релігійною організацією, діяльність якої заборонена на території України. *ДЕСС* (1). 2025. URL: <https://dess.gov.ua/dess-zatverdyla-perelik-relihiynykh-orhanizatsiy-v-ukraini/> (дата звернення: 15.12.2025).
- Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій : Закон України від 20.08.2024 № 3894-IX. *Верховна Рада України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3894-20#Text> (дата звернення: 15.12.2025).
- Золотарьова О. (2022). Підстави припинення діяльності УПЦ МП в умовах воєнного стану: політико-правовий аспект. *Юридичний вісник*. № 2. С. 148–155.
- Конституція України. Верховна Рада України. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.12.2025).
- Мельничук І. (2024). Закон України «Про захист конституційного ладу у сфері діяльності релігійних організацій» (2024): Політико-правові підстави прийняття і ймовірні наслідки для православних церков в Україні. *Літопис Волині* : всеукраїнський науковий часопис. № 31. С. 162–169.
- Результати дослідження ДЕСС щодо Єпархіального управління Одеської єпархії РПЦЗ. *ДЕСС* (2), 2025. URL: <https://dess.gov.ua/rezultaty-doslidzhennia-dess-shchodo-yeparkhialnoho-upravlinnia-odeskoi-ieparkhii-rpts/> (дата звернення: 15.12.2025).
- Результати дослідження щодо питання наявності ознак афілійованості Київської Митрополії Української Православної Церкви з іноземною релігійною організацією, діяльність якої в Україні заборонена. *ДЕСС*, 2025. URL: <https://dess.gov.ua/wp-content/uploads/2025/07/Doslidzhennia-KM-UPTS-2.pdf> (дата звернення: 15.12.2025).
- Синчак Б.А. (2025). Звинувачення в обмеженні релігійної свободи: аргументація ООН та України. *Культурологічний альманах*. № 2. С. 81–86. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.2.9> (дата звернення: 15.12.2025).
- УПЦ (не) Московського патріархату: чи може держава заборонити церкву? *Радіо Свобода*. 2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/chy-mozhe-derzhava-zaboronyty-upc-mp/32203175.html> (дата звернення: 15.12.2025).
- Хмільовська О. (2024). Релігійний вимір війни росії проти України: контекст національної безпеки. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія*. № 19. С. 140–151.
- Янауер М., Корицький Я. (2024) Релігійний фактор у системі національної безпеки України: правові механізми захисту. *Освітній дискурс* : збірник наукових праць. Вип. 51 (10–12). С. 111–120.
- Synchak Bohdan (2024). Ban of the Ukrainian Orthodox Church-Moscow Patriarchate in Ukraine: Limitation of Religious Freedom or the Fight Against Russian Influence. *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*. Vol. 44. Iss. 4. Article 4. <https://doi.org/10.55221/2693-2229.2509> (дата звернення: 15.12.2025).

References:

Verkhovnyi Sud vidmovyv DESS v areshti maina ta rakhunkiv Kyivskoi mytropolii UPTs MP – advokat The Supreme Court denied the DESC’s request to seize the property and accounts of the Kyiv Metropolis of the UOC MP, according to a lawyer. *hromadske.ua*, 2025. Retrieved from: <https://hromadske.ua/suspilstvo/256474-verkhovnyy-sud-vidmovyv-dess-v-areshti-mayna-ta-rakhunkiv-kyivskoyi-mytropoliyi-upts-mp-advokat> (accessed on 15 December 2025) [in Ukrainian].

Vysnovok relihiieznavchoi ekspertyzy Statutu pro upravlinnia Ukrainskoi Pravoslavnoi Tserkvy na naiavnist tserkovno-kanonichnoho zviazku z Moskovskym patriarkhatom [Conclusion of the religious studies expert review of the Statute on the Management of the Ukrainian Orthodox Church regarding the existence of ecclesiastical-canonical ties with the Moscow Patriarchate]. *Verkhovna Rada of Ukraine*, 2023. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v8_11699-23#Text (accessed on 15.12.2025) [in Ukrainian].

DESS zatverdyla Perelik relihiinykh orhanizatsii v Ukraini, afiliiovanykh z inozemnoiu relihiinoiu orhanizatsiieiu, diialnist yakoi zaboronena na terytorii Ukrainy [The DESC approved the List of religious organizations in Ukraine affiliated with a foreign religious organization whose activities are prohibited in Ukraine]. *DESC*, 2025. Retrieved from: <https://dess.gov.ua/dess-zatverdyla-perelik-relihiinykh-orhanizatsiy-v-ukraini/> (accessed on 15 December 2025) [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy Pro zakhyst konstytutsiinoho ladu u sferi diialnosti relihiinykh orhanizatsii № 3894-IX vid 20.08.2024 [Law of Ukraine On the Protection of the Constitutional Order in the Sphere of Religious Organizations No. 3894-IX of 20.08.2024]. *Verkhovna Rada of Ukraine*, 2024. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3894-20#Text> (accessed on 15.12.2025) [in Ukrainian].

Zolotariova, O. (2022). Pidstavy prypynennia diialnosti UPTs MP v umovakh voiennoho stanu: polityko-pravovy aspekt [Grounds for terminating the activities of the UOC-MP under martial law: political and legal aspects]. *Legal Gazette*, (2), 148–155 [in Ukrainian].

Constitution of Ukraine. *Verkhovna Rada of Ukraine*, 2020. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed on 15 December 2025) [in Ukrainian].

Melnychuk, I. (2024). Zakon Ukrainy “Pro zakhyst konstytutsiinoho ladu u sferi diialnosti relihiinykh orhanizatsii” (2024): Polityko-pravovi pidstavy pryiniattia i ymovirmi naslidky dlia pravoslavnykh tserkov v Ukraini [Law of Ukraine “On the Protection of the Constitutional Order in the Sphere of Religious Organizations” (2024): Political and legal grounds for adoption and likely consequences for Orthodox churches in Ukraine]. *Chronicle of Volhynia. All-Ukrainian scientific journal*, (31), 162–169 [in Ukrainian].

Rezultaty doslidzhennia DESS shchodo Yeparkhialnoho upravlinnia Odeskoi yeparkhii RPTsZ [Results of the DES research on the Diocesan Administration of the Odessa Diocese of the Russian Orthodox Church Outside Russia]. *DESS* (2), 2025. Retrieved from: <https://dess.gov.ua/rezultaty-doslidzhennia-dess-shchodo-yeparkhialnoho-upravlinnia-odeskoi-ieparkhii-rptsz/> (accessed on 15 December 2025).

Rezultaty doslidzhennia shchodo pytannia naiavnosti oznak afiliiovanosti Kyivskoi Mytropolii Ukrainskoi Pravoslavnoi Tserkvy z inozemnoiu relihiinoiu orhanizatsiieiu, diialnist yakoi v Ukraini zaboronena [Results of research on the question of whether the Kyiv Metropolis of the Ukrainian Orthodox Church has ties to a foreign religious organization whose activities are prohibited in Ukraine]. *DESS*, 2025. Retrieved from: <https://dess.gov.ua/wp-content/uploads/2025/07/Doslidzhennia-KM-UPTS-2.pdf> (accessed on 15 December 2025) [in Ukrainian].

Synchak, B.A. (2025). Zvynuvachennia v obmezheni relihiinoi svobody: arhumentatsiia OON ta Ukrain [Accusations of restricting religious freedom: arguments from the UN and Ukraine]. *Cultural Studies Almanac*, (2), 81–86. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.2.9> (accessed on 15 December 2025) [in Ukrainian].

The Ukrainian Orthodox Church (not) of the Moscow Patriarchate: can the state ban a church? *Radio Liberty*, 2023. Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/chy-mozhe-derzhava-zaboronyty-upc-mp/32203175.html> (accessed on 15 December 2025) [in Ukrainian].

Khmilovska, O. (2024). Relihiinyi vymir viiny rosii proty Ukrainy: kontekst natsionalnoi bezpeky [The religious dimension of Russia’s war against Ukraine: the context of national security]. *Dobryi Pastyr: Scientific Bulletin of the Ivan Zolotoustyi Academy of Ivano-Frankivsk. Theology. Philosophy. History*, (19), 140–151 [in Ukrainian].

Yanauer, M., Korytsky, Y. (2024). Relihiinyi faktor u systemi natsionalnoi bezpeky Ukrainy: pravovi mekhanizmy zakhystu [The religious factor in Ukraine’s national security system: legal protection mechanisms]. *Educational discourse: collection of scientific works*, 51 (10–12), 111–120 [in Ukrainian].

Synchak Bohdan (2024). Ban of the Ukrainian Orthodox Church-Moscow Patriarchate in Ukraine: Limitation of Religious Freedom or the Fight Against Russian Influence. *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*, 44 (4), Article 4. <https://doi.org/10.55221/2693-2229.2509> (accessed on 15 December 2025).

Дата першого надходження статті до видання: 29.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.03.2026